

Nr 323.

Av herrar **Hage** och **Lövgren**, *angående åtgärder till undvikande av ifrågasatta driftsinskränkningar vid statens järnvägars slipersfaktori å Lövholmen.*

Norrbottnen har, som bekant, under de senare åren och framför allt just nu på ett alldeles särskilt sätt drabbats av arbetslöshet och nöd. Länets kommuner — redan förut tyngda av skuldbördor och hög uttaxering — kämpa en ojämn kamp för att göra så mycket, som resurserna medgiva, för att utestänga den värsta nöden ur arbetare- och småfolkshemmen runt om i det stora länet. Men de kommunala resurserna, d. v. s. möjligheterna att på skattevägen, via igångsättande av kommunala arbeten och genom understöd m. m. göra någonting i nämnda hänseende, räcka ej så långt. Därför måste man från länets sida ofta vända sig till staten för att söka förmå densamma att igångsätta produktiva arbeten inom länet.

Men någonting, som ligger ännu närmare till hands, borde, enligt vårt förmenande, vara att staten åtminstone ej nedlägger eller förminskar omfattningen av den statsverksamhet, som redan bedrives inom länet, såvida ej alldeles särskilt tvingande skäl kunna anföras härför. Ty ett sådant nedläggande eller inskränkande av arbetet måste ju givetvis leda dels till ökad arbetslöshet inom länet med därmed följande ökat behov av hjälpåtgärder från statens sida, dels ock till att de fattiga och skuldtyngda kommunerna i stor utsträckning få taga på sig försörjningsbördan för de arbetare, som staten förut haft i sin tjänst och vilka i en viss utsträckning torde ha inflyttat till respektive kommuner i samband med anställandet i statens tjänst.

Det är särskilt med utgångspunkt från vad här senast anförts rörande vad man bör ha rätt att vänta sig av staten i form av ett visst hänsynstagande till fattiga och skuldtyngda kommuner, som vi här vilja framföra till riksdagens övervägande en fråga, som uppkommit på grund av att statens järnvägar planerat och på sätt och vis redan åstadkommit en inskränkning av statsverksamheten vid sin sågverksrörelse vid Lövholmen i Piteå.

Innebörden av detta spörsmål framgår av trenne framställningar, vilka riktats till Kungl. Maj:t, nämligen *dels* från arbetarna på Lövholmen genom deras organisation, avdelningen 251 av Svenska järnvägsmannaförbundet, *dels* från stadsfullmäktige i Piteå samt *dels* slutligen från Piteå sockens kommunalfullmäktige.

Av nämnda framställningar, varav avskrifter här bifogas som bilagor, framgår, att sågverksrörelsen vid Lövholmen under de senaste åren endast pågått med tre av verkets fyra ramar, men att man nu fått meddelande därom, att man stode inför en ytterligare inskränkning i driften, så att sågningen endast skulle pågå med två ramar i 8 månaders tid samt att timmeranskaffningen skulle anpassas därefter, vilket i sin tur även skulle resultera i minskade arbetstillfällen i de skogar, där timret skulle avverkas. Denna inskränkning skulle träda i tillämpning våren 1931.

Det är givet, att en sådan åtgärd kommer att leda till ytterligare reduceringar av arbetsstyrkan samt till ekonomiska svårigheter för kommunerna samt för de arbetare, som endast skulle erhålla arbete 8 månader per år.

Denna direkta av staten förorsakade arbetslöshet skulle så ytterligare utöka den, som redan åstadkommits genom åtgöranden från privata företag — man beräknar den arbetslöshet, som under vintern skulle uppkomma inom länets kustland, till 1,800 personer.

Detta är ungefärligen huvudinnehållet i de ovannämnda framställningarna, vilka samtliga utmyнна däri, att statsmakterna måste vidtaga sådana åtgärder, som kunna resultera i att de planerade driftsinskränkningarna vid statens järnvägars slipersfaktori vid Lövholmen icke fullföljas, och har arbetslöshetskommissionen också i ett i dagarna avgivet utlåtande instämt i samma yrkande.

För egen del anse undertecknade motionärer, att denna fråga har en så stor allmän betydelse för de trakter, som beröras av den planerade inskränkning, att vi finna att frågan ej blott kan få bedömas med tanke på, om ett visst verk tillfogas vissa förluster vid en underlåtenhet att inskränka driften, utan att hela saken måste ses ut från det förhållandet, att det i ett sådant fall som detta borde kunna åstadkommas ett visst samarbete och övervägande mellan statens affärsverk av olika slag samt statens organ för arbetslöshetens bekämpande, innan man fattade ett slutgiltigt beslut i frågan. Ser man saken på detta sätt måste man finna, att man framför allt måste se till, att staten — om det finnes någon möjlighet att undvika detta — ej vidtager sådana arbetsnedläggningsåtgärder, som sedan i sin tur måste resultera i, att det allmänna måste igångsätta ytterligare arbetslöshetsarbeten.

I detta fall förefaller det dessutom som om — då staten äger så stora skogstillgångar i Norrland och särskilt i Norrbotten — det borde till allvarligt övervägande upptagas, om ej, eventuellt efter vissa omändringar av den ifrågavarande sågen samt av dess organisation och arbetssätt, man kunde från dessa statsskogar tillföra företaget så mycket ytterligare virke till försågning, att ett avskedande av arbetare eller en inskränkning av arbetstiden kunde undvikas. Visserligen kunde kanske en sådan anordning lättare effektueras, om det planerade överlämnandet av sågen till domänverket komme till stånd. Men även om en sådan anordning

ej bleve en verklighet förefaller det, som det ej skulle vara en olösbar uppgift för statsverket att anordna ett samarbete mellan de bägge verken — statens järnvägar och domänverket — varigenom saken kunde ordnas.

Under hänvisning till denna motivering samt till de bilagor, som här närslutas, hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att ifrågasätta driftsinskränkningar vid statens järnvägars slipersfaktori å Lövholmen vid Piteå och därmed följande minskade arbetstillfällen för arbetarna kunde undvikas.

Stockholm den 22 januari 1931.

Ernst Hage.

O. W. Lövgren.

Bilaga.

Arbetarna på Lövholmen ha genom sin organisation, Svenska järnvägsmannaförbundets avdelning 251, vänt sig till regeringen med hemställan att den må trygga fortsatt drift vid faktoriet i minst samma utsträckning som hittills.

Skrivelsen är av följande lydelse:

Vid statens järnvägars sågverk å Lövholmen, Piteå, har sågverksrörelsen under det senaste året endast pågått med tre av verkets fyra ramar.

Enligt meddelande har kungl. järnvägsstyrelsen beslutat om en ytterligare inskränkning, så tillvida, att sågningen endast skall pågå med 2 ramar i 8 månaders tid, samt att timmeranskaffningen skall anpassas därefter. Cirka 70,000 timmer skall inköpas för avverkning instundande vinter.

Den sålunda beslutade inskränkningen skall enligt samma meddelande träda i tillämpning våren 1931.

Detta kungl. styrelsens beslut, angående en ytterligare inskränkning av driften härstädes innebär, dels ytterligare reducering av arbetsstyrkan, dels ekonomiska svårigheter för de av arbetarna, som då endast komma att erhålla arbete i 8 månader.

Då det förut råder stor brist på arbetstillfällen inom orten och möjligheten att erhålla annat arbete för att därmed helt eller delvis skaffa sig försörjning är utesluten, motses verkställigheten av driftsinskränkningen med den största oro av arbetarna, som under 12 års tid hava haft sin anställning vid sågverket.

Då vi hava oss bekant, att det under flera års tid pågått förhandlingar mellan kungl. järnvägsstyrelsen och domänverket angående frågan om vilket av dessa statsverk, som skall driva sågverket härstädes, och att Kungl. Maj:t anbefallt en ytterligare värdering av anläggningen, varom resultatet skall vara Kungl. Maj:t tillhanda under innevarande månad, hava arbetarna vid sågverket beslutat att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig framställning om att, oavsett under vilket statsverk sågverksanläggningen härstädes i framtiden kommer att tillhöra och oberoende av de förhandlingar, som föras beträffande en eventuell överlåtelse, att driften vid sågverket genom Kungl. Maj:ts medverkan får fortgå utan ytterligare inskränkningar.

Det torde på goda grunder kunna ifrågasättas, om den nuvarande driften med endast tre ramars sågning kan lämna ett sådant ekonomiskt utbyte, att ej frågan om en utökning av driften skulle tagas under omprövning, varigenom så väl den maskinella som den personliga arbetskraften på åtskilliga områden inom verket, bättre än vad som för närvarande är fallet, skulle komma till användning.

Under hela den tid som sågverksrörelsen pågått här vid statens järnvägars sågverk har svårighet alltid förefunnits att avyttra det överskottsverke beträffande kvalitéer och dimensioner, som uppstår vid försågningen för statens järnvägars behov. Detta på grund av de direktiv, som föreligga om att försäljningar i allmänna marknaden ej få ske annat än till återförsäljare.

Om sågverksrörelsen härstädes i fortsättningen skall drivas av statens järnvägar, synes en ändring i dessa förhållanden vara av behovet påkallad.

I anledning av vad sålunda anförts och med hänvisning till närslutna yttranden från de kommunala myndigheterna i Piteå stad och Piteå socken få vi i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att timmeranskaffningen för statens sågverk å Lövholmen i Piteå instundande vinter säkerställes i en sådan omfattning, att driften får fortgå utan ytterligare inskränkningar.

Lövholmen, Piteå den 14 november 1930.

Underdånigst

För Svenska järnvägsmannaförbundets avdelning 251, Piteå.

Rickard Eriksson.

Stadsfullmäktige instämma.

Det bilagda yttrandet från Piteå stadsfullmäktige, vilket undertecknats av ordföranden kantor Selinus, har följande lydelse:

Åberopande bilagda protokollsutdrag får undertecknad å Piteå stads vägnar i underdånighet anhålla om att driften vid statens järnvägars slipersfaktori å Lövholmen måtte få äga rum i full utsträckning.

Till stöd för denna framställning åberopas följande: Då Piteå stad år 1926 sålde Lövholmens sågverk till kungl. järnvägsstyrelsen för en köpeskilling i ett för allt 75,000 kronor, skedde detta under förutsättning, att den industri, som kungl. järnvägsstyrelsen redan påbörjat och i fortsättningen komme att driva därstädes, skulle utnyttja verkets driftsmöjlig-

heter, till gagn för staden och omkringliggande bygd. Dessa förhoppningar hava endast delvis infriats.

För någon tid sedan bestämde kungl. järnvägsstyrelsen, att sedan det ilandrullade timret under vintern försågats, skulle driften vid slipersfaktoriet ytterligare inskränkas, så att från och med våren 1931 sågning skulle verkställas med endast två ramar under cirka 8 månader per år.

Samtidigt med att kungl. järnvägsstyrelsen fattar nämnda beslut ingå underrättelser från olika håll om arbetslöshet och svårigheter för arbetarbefolkningen ävensom för jordbrukarbefolkningen. Dessa svårigheter har staten sökt i någon mån avhjälpa genom att biträda vid igångsättande av driften vid Karlsborg och genom statsinköp av ett sågverk å Seskarö. Även i Piteå-bygden befinnas stora svårigheter för befolkningen. I Piteå stads närhet ligga sågverken Bergsviken, Storfors och Munksund. Här förestå avsevärda inskränkningar i driften. Vid Bergsvikens sågverk nedlägges driften vid isläggnigen. Härigenom bli 150 man arbetslösa. Vid Storfors och Munksunds sågverk inskränkes produktionen med cirka 20 procent, det vill säga 8,000 standard. Enligt företagna beräkningar kommer, sedan sågverkens säsong med skeppning avstannat, antalet arbetslösa inom länets kustland att uppgå till 1,800 under instundande vinter. Samtidigt med inträdandet av dessa svårigheter inskränker kungl. järnvägsstyrelsen driften på ett rent hänsynslöst sätt, vilket leder till ytterligare arbetslöshet. Å andra orter söker staten sätta liv i enskilda industriföretag för att härigenom avhjälpa rådande nöd. Här åter bidraga ett *statens verk* till skapande av arbetslöshet. Någon bärande motivering för inskränkningen har, så vitt känt är, icke anförts. Tillvägagångssättet är till skada för hela bygden och skapar nya svårigheter för både staden och omkringliggande kommuner.

Under återopande av det anförda och stadsfullmäktiges protokoll i ärendet får undertecknad i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville vidtaga nödiga åtgärder till förhindrande av driftsinskränkningen vid statens järnvägars slipersfaktori å Lövholmen.

Stöd även från landsförsamlingen.

Piteå sockens kommunalfullmäktige ha genom sin ordförande herr F. O. Wiklund och ordföranden i socknens arbetslöshetskommitté herr Joh. O. Lövgren avgivit ett yttrande, i vilket de till alla delar instämma i avdelningens framställning att driften vid slipersfaktoriet får ostört fortgå, oavsett under vilket statens verk det i framtiden må komma att läggas. Samtidigt som statens verk skulle inskränka driften, säges det, företagas inskränkningar vid enskilda verk på grund av det tryckta läget, varigenom många arbetare bli arbetslösa. Under sådana förhållanden borde full drift vid slipersfaktoriet med ringa vinst eller liten förlust vara att förorda i stället för nödhjälpsarbeten, vilka i allmänhet äro mindre produktiva och under vintern mindre lämpliga. Nödhjälpsarbeten torde ändock bli nödvändiga på grund av de enskilda verksägarnas driftsinskränkningar.

Med anledning härav hemställa fullmäktige, att erforderlig timmer för full drift vid faktoriet måtte under vintern avverkas på kronoparkerna, så att faktoriet även under nästa sommar kan drivas för fullt och rationellt.